

Wat is een goed beroepsgericht schoolexamen?

Examenfestival maart 2023

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Wie is wie?

achtergrond

Laura Schuit
Leo van Breugel
Tom Erkens

Bijscholingvmbo.nl

Wat is een goed beroepsgericht schoolexamen?

SPV over de kwaliteit van het schoolexamen

Examenfestival maart 2023

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Het 'product' schoolexamen moet van voldoende kwaliteit zijn

1. de toetsset is compleet; toetsmatrijs, opgaven en correctievoorschrift/beoordelingsschema;
2. de toets heeft een acceptabele moeilijkheidsgraad
3. de (inhoudelijke) kwaliteit van de vragen/opdrachten is goed;
4. De vraagtypen/opdrachten sluiten aan op de te toetsen kennis en vaardigheden;
5. de toets is:
 - valide
 - betrouwbaar
 - uitvoerbaar
 - transparant

De praktijk is weerbarstig

Examenfestival maart2023

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Globale beoordeling van een praktijkopdracht

Werk samen met je collega('s) of je buurvrouw/buurman.

Kies één van de vijf opdrachten.

Geef een voorbeeld van wat jullie 'goed' vinden aan de opdracht.

Geef ook een voorbeeld van wat jullie 'minder goed' vinden aan de opdracht.

Doe een suggestie voor verdere verbetering van de opdracht.

De kwaliteit hangt ook af van de manier waarop het schoolexamen is ontwikkeld (kwaliteitscyclus)

- *Het PTA voldoet aan de te stellen eisen (afsluitend, aansluitend op de se-visie en het examenprogramma)*
- Bij het ontwikkelen van de toets is gebruik gemaakt van een toetsmatrijs
- De ontwikkeling van de toets (het construeren) en de vaststelling zijn gescheiden activiteiten
- De afname verloopt zorgvuldig
- De beoordeling heeft voldoende kwaliteit
- Analyse van de toetsresultaten vóór de normering
- Er zijn afspraken over de wijze waarop wordt genormeerd (cesuur, N-term)
- De leerlingen ontvangen feedback

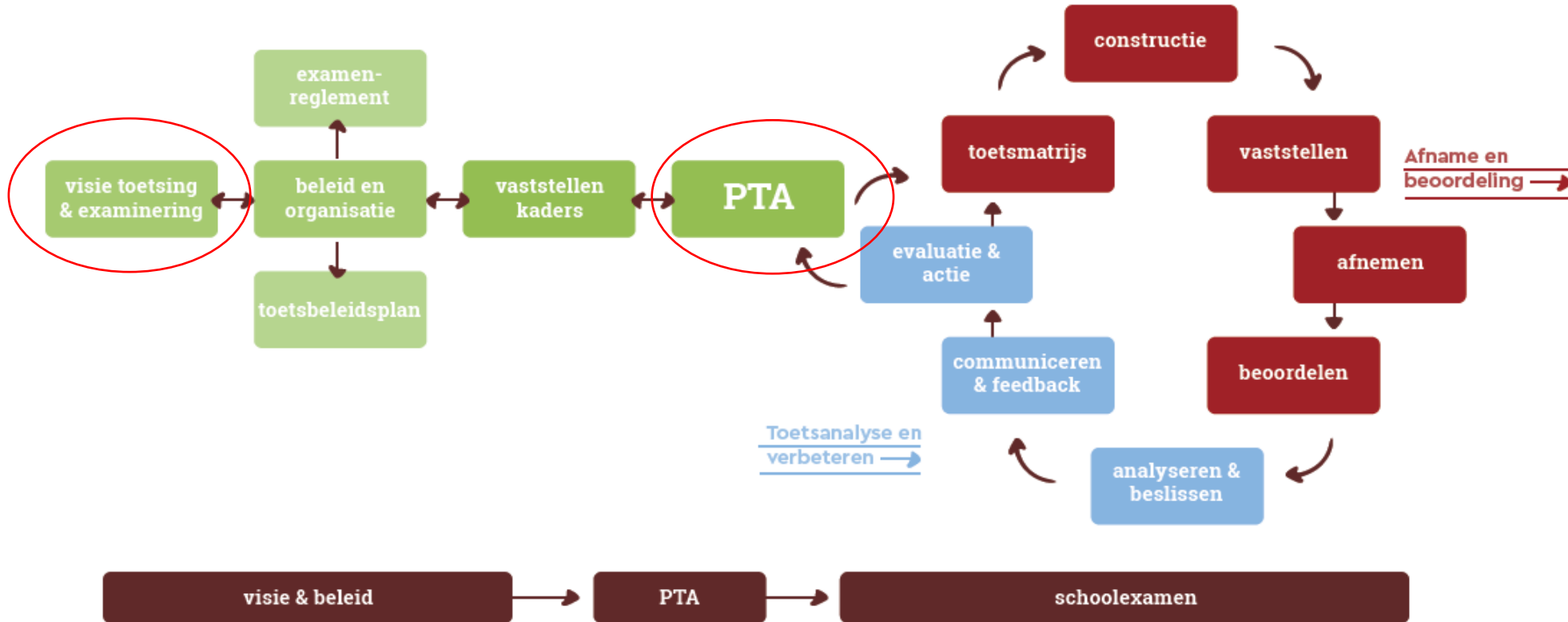
Kwaliteitscyclus schoolexaminering vmbo

Visie op schoolexaminering →

PTA constructie →

Toetsconstructie en
vaststelling →

Enkele kwaliteitsaspecten uitgelicht

Examenfestival maart 2023

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Het PTA voldoet aan de te stellen eisen: PTA voor een profielvak

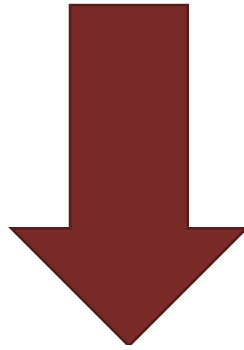
PTA Economie & Ondernemen		Leerweg BB	leerjaar 3 en 4		
Periode	eindtermen/deeltaken: wat moet je kennen en kunnen?	Inhoud schoolexamen; wat moet je hiervoor leren/doen?	Toetsvorm, - duur en code	Herkansing ja/nee?	Weging
periode 3.3	P/EO/2.1 backoffice werkzaamheden uitvoeren P/EO/2.2 frontoffice werkzaamheden uitvoeren	Begrippenlijst secretariael Werkboek 'effectief communiceren' (deel 1, 2 en 3)	Theorietoets TEO1 (30 minuten) Praktijktoets: klachtafhandeling PEO1 (15 minuten)	Nee Gedeeltelijk (in overleg met de docent)	1 2
periode 3.4	P/EO/1.1 de retailformule en de marketinginstrumenten herkennen en toepassen ten aanzien van de doelgroep, het assortiment en de marktpositie P/EO/1.2 Verkopen en afrekenen 2. De kandidaat kan afrekenhandelingen verrichten	Werkboek marketing H3,4 en 5 Exceltoepassing 'commercieel rekenen' op https://itslearning.schoolexamen Filmpje op YOU Tube: 'leren etaleren, de basistechnieken' en 'kerstetalage maken' Simulaties op https://itslearning.schoolexamen 'verkoop en afrekenen'	Theorietoets TEO2 (45 minuten)	Ja	1
			Praktijktoets: artikelpresentatie maken (PEO2 60 minuten)	Gedeeltelijk (in overleg met de docent)	2
			Praktijktoets: verkoop- en afrekengesprek PEO3 (20 minuten)	Gedeeltelijk (in overleg met de docent)	2
periode 4.1	P/EO/3.1 ontvangst en opslag van goederen P/EO/3.2 verzamelen, verpakken en verzenden van goederen P/EO/3.3 voorraad bijhouden, inventariseren en bestellen 3. De kandidaat kan administratief voorraadbeheer uitvoeren	Begrippenlijst logistiek Werkboek logistiek H3 en 4 Deelnemen aan werkbezoek aan de praktijklocatie	Theorietoets TEO3 (30 minuten)	Ja	1
			Praktijktoets: magazijnhandelingen op de praktijklocatie PEO 4 (60 minuten)	Nee	2
periode 4.2	P/EO/4.1 bedrijven, bedrijfsfuncties en bedrijfsprocessen herkennen en benoemen P/EO/4.2 de boekhouding van de (handels)onderneming bijhouden	Werkboek 'enerverend en enthousiast administreren' geheel	Praktische Excelopdracht: de administratie van Bea en Gea PEO 5 (60 minuten)	Gedeeltelijk (in overleg met de docent)	2
Kern a (Algemene kennis en vaardigheden) en b (Professionele kennis en vaardigheden) worden bij alle PTA toetsen meegewogen. De toetsing van kern c (LOB) vindt vakoverstijgend plaats op basis van het LOB PTA					
Eindcijfer schoolexamen Profielvak E&O = gewogen gemiddelde van de voor de toetsen behaalde cijfers					

Het PTA voldoet aan de te stellen eisen: PTA voor een keuzevak

PTA Meubelmaken		Leerweg: BB	Leerjaar 3 (of 4)		
Periode	eindtermen/deeltaken: wat moet je kennen en kunnen? ⁵	Inhoud schoolexamen; wat ga je hiervoor leren/doen?	Toetsvorm en code ⁶	Herkansing ⁷ ja/nee?	Weging
Periode 3.2	K/BWI/16.1. de werkzaamheden voor het maken van meubels voorbereiden K/BWI/16.2. aan de hand van een werktekening meubels maken van hout en plaatmateriaal 2. eigenschappen van plaatmaterialen beschrijven en deze materialen herkennen. 3. eigenschappen van hout beschrijven en houtsoorten herkennen	3D CAD tekenen Tekeninglezen Materiaalstaat en werkplanning maken Een schets maken Theorie over plaatmaterialen en houtsoorten	Theorietoets TM1 (45 minuten)	ja	1
Periode 3.2	K/BWI/16.2. aan de hand van een werktekening meubels maken van hout en plaatmateriaal	Verbindingen maken Bewerkingen aan hout en plaatmateriaal uitvoeren op gangbare machines Onderdelen van een meubel maken, monteren, afhangen, afwerken en opleveren	Praktijktoets PM1 (één dagdeel)	Gedeeltelijk (in overleg met de docent)	4
Eindcijfer schoolexamen meubelmaken = gewogen gemiddelde van de voor de toetsen behaalde cijfers					

Bij het ontwikkelen van de toets is gebruik gemaakt van een toetsmatrijs

Leerjaar 3 en 4	P/BWI/2.2: Aan de hand van een werktekening een halfsteensmuur metselen.	Werkboek Steen voor steen bouw ik mijn huisje	Combitoets één dagdeel	In overleg met de docent	25%
	P/BWI/2.3: Isolatiematerialen verwerken met behulp van actuele kennis over isolatie en ventilatie.	Theorieboek Klimaatneutraliteit in de bouw			

toets

Een voorbeeld

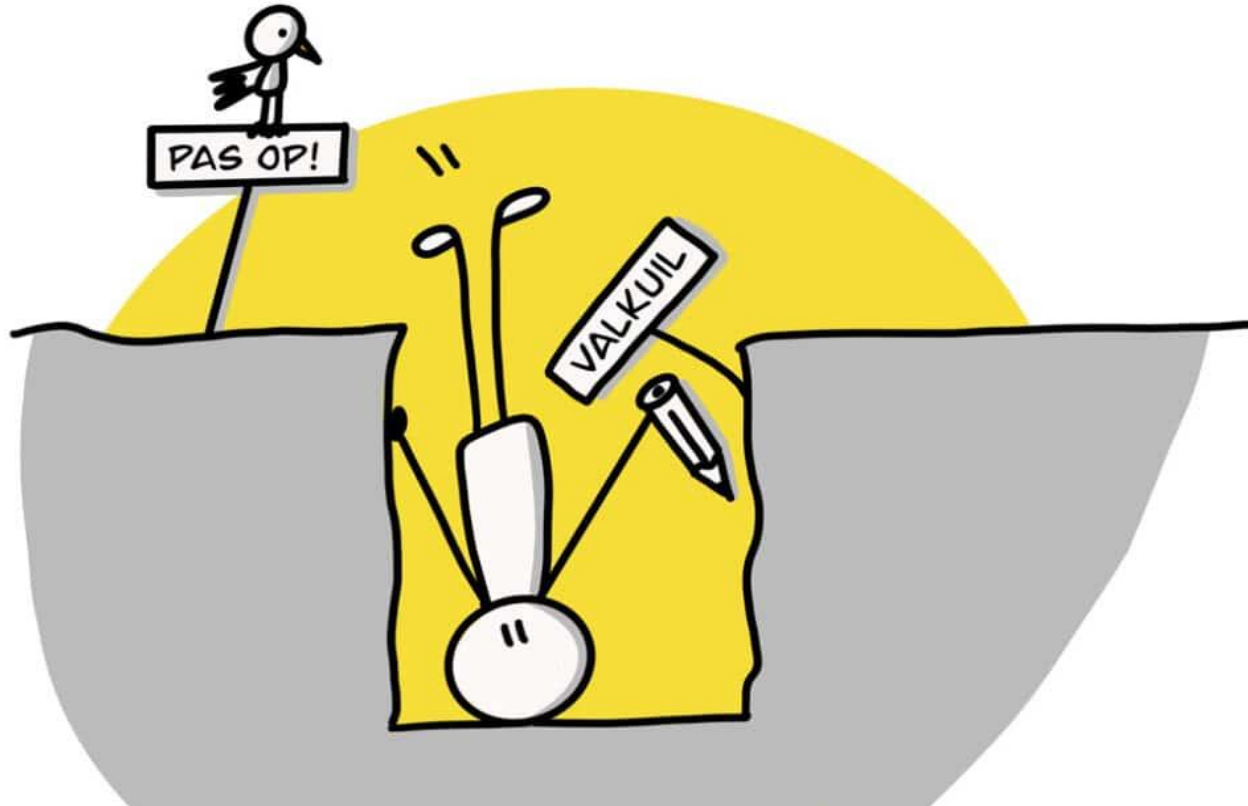
Toetsmatrijs						
Naam school		Logo school				
Keuzevak	Conciërgewerk- zaamheden	Leerweg	:			
Toetscode	:	Toetsduur	:			
Leerjaar	:	Toetsvorm	: praktijk			
Cesuur	:					
Inhoud		Gedrag				Aantal punten als percen- tage van de max. score
Nummer deeltaak en deel- deeltaken	Onderwerpen	Nummer van vragen/opdrachten#				
		Repro- ductieve kennis (feiten)	Produc- tieve kennis (inzicht)	Reproduc- tieve vaardig- heid	Produc- tieve vaardig- heid	
K/ZW/11.1.1	gasten ontvangen, gastheerschap tonen en zich dienstverlenend opstellen			Opdr 1c		5%
K/ZW/11.1.2	omgaan met een klacht			Opdr 2a		10%
K/ZW/11.1.3	hulp en service aanbieden, door de weg te wijzen, te helpen bij het bereiken van een doel				Opdr 1c	25%
K/ZW/11.1.4	representatief optreden en hanteert correct taalgebruik en omgangsvormen			Opdr 1a		15%
K/ZW/11.1.5	een telefoongesprek voeren, een boodschap aannemen, doorverbinden en gespreksnotities maken				Opdr 2a	15%
K/ZW/11.1.6	(beveiligings-) apparatuur bedienen			Opdr 3		20%
K/ZW/ 11.2.1	een plein, binnenplaats, balkon te vegen			Opdr 4		10%
aantal punten als percentage van de max. score		0%	0%	60%	40%	100%

De ontwikkeling van de toets (het construeren) en de vaststelling zijn gescheiden activiteiten.

De slager kan/mag zijn eigen vlees *niet* keuren

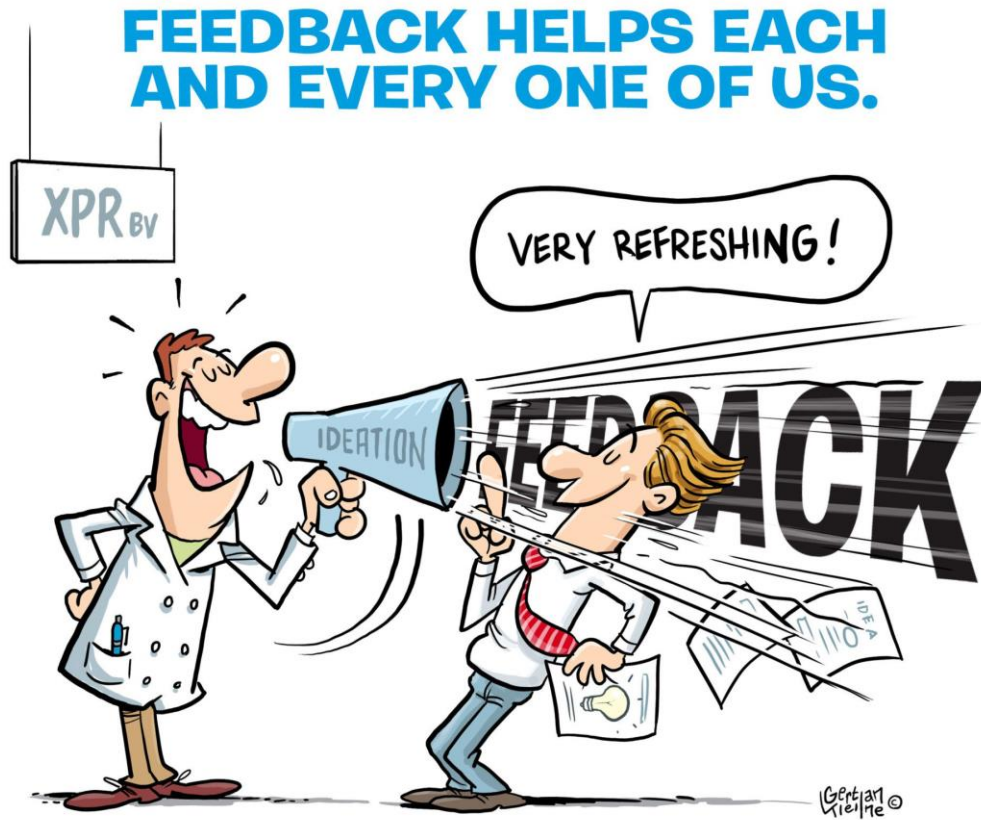
De beoordeling heeft voldoende kwaliteit: valkuilen van een beoordelaar:

Contaminatie-effect
Halo-effect
Horneffect
Net als ik
Centrale tendentie

.....

De leerlingen ontvangen feedback

Snel naar de koffie en weer terug in de zaal

Examenfestival maart 2023

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Vonk aan het woord

Examenfestival maart2023

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Waarom staan we hier

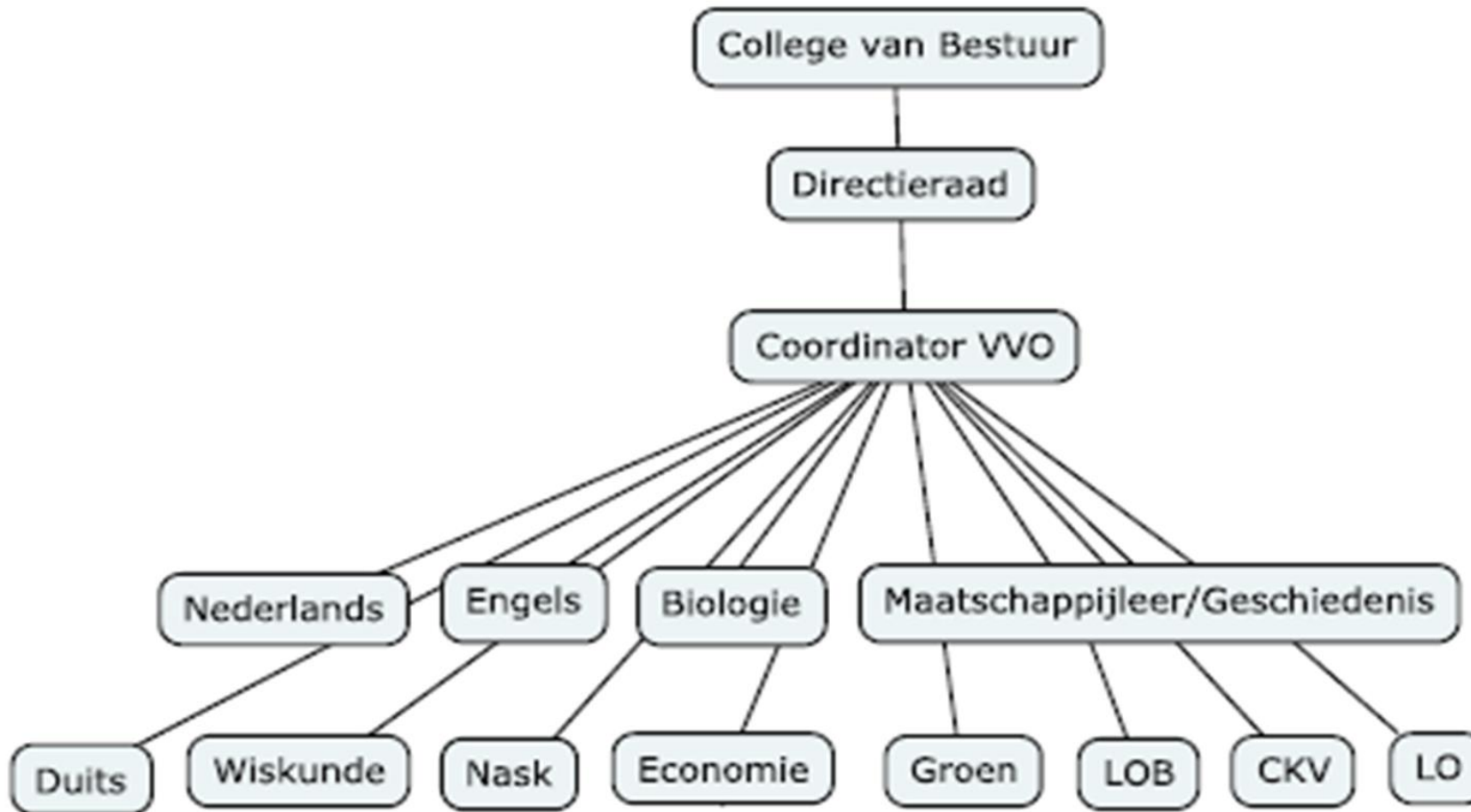
De SE-toetsen binnen Vonk vmbo (8 vestigingen) bb, kb en gl:

- Alle vestigingen hebben hetzelfde afsluitend pta
- Op alle vestigingen dezelfde SE-toetsen
- Alle SE-toetsen hebben hetzelfde format (zelfde als CE)
- Alle SE-toetsen zijn inhoudelijk door 3 docenten vastgesteld
- Minimaal deze 3 docenten zijn hierin geschoold
- Alle toetssets (toetsmatrijs, checklist, toets, cv, bijlagen, instructie) zijn door de Vonkbrede examencommissie op volledigheid vastgesteld.
- De vastgestelde toetsen staan op 1 plek waar maar 1 persoon schrijfrechten heeft.
- Een commissie met externe leden (CTE) houdt onafhankelijk toezicht op het gehele examenproces

Aanleiding

- **Herziening 2015 n.a.v. rapport inspectie**
 - ✓ Brede vakgroepen (vestigingsoverstijgend)
 - ✓ Toetsbeleid
 - ✓ Clusiusbrede (Vonk) se-toetsen
- **Wijziging Eindexamenbesluit (WVO) 1 augustus 2021**
 - Nieuwe examencommissie
 - Afsluitend pta
 - Nieuwe toetsprocedure
 - Nieuwe Vonkbrede se-toetsen

Organogram brede vakgroepen

'Afsluitend' PTA

- April 2021: Start VVO-vakgroepen opdracht plan van aanpak

Het afsluitend karakter houdt in dat:

- Toets wat je echt moet toetsen (wat moet/mag in het SE).
- Toets exameneenheden bij voorkeur maar één keer en toets niet onnodig dubbel;
- Zorg ervoor dat de toetsen zoveel mogelijk in het laatste jaar plaatsvinden (tenzij het onderwijs eerder wordt afgesloten).

Veel vragen en weerstand, maar men zag ook kansen.

Behoefte aan kaders en afspraken.

Sommige vakgroepen wel enthousiast → pilot Wi en Du

‘Afsluitend’ PTA

- September 2021: Scholingsbijeenkomst o.l.v. Tom en Wilma met alle VVO vakgroepvoorzitters voor het gezamenlijk bepalen van de kaders.
- Vervolg scholings- / werkbijeenkomsten voor de VVO vakgroepen o.l.v. Tom.
- Aan de hand van de kaders konden de VVO vakgroepen aan de slag met het opstellen van het afsluitend pta.
- Maart 2022: afsluitende pta’s ingeleverd, gevolgd door vaststelling door de examencommissie.
- Juni 2022 alles compleet en vastgesteld.

Resultaat

aantal se-toetsen			
leerweg	22-24	21-23	verschil
bb	36	94	58
kb	42	112	70
gl	57	138	81
totaal	135	344	209

Het 'afsluitend' PTA voor het beroepsgerichte vak

- PTA was al afsluitend.
- 4x2 se profielmodules / 4x2 se keuzevakken voor bb en kb.
- Nu combi-toetsen.
- CSPE in leerjaar 3 of 4.
- Gevolgen: Voor zowel de profielmodules en 16 keuzevakken moeten er nieuwe toetsen worden ontwikkeld.

Keuze voor een SE voor de profielvakken?

- Omdat de profielmodules in het CSPE worden afgetoetst hoeven deze niet in het PTA te worden opgenomen.
- Argument
- Nu begint men op enkele vestigingen hierover na te denken.

Uitwisseling wel/geen se beroepsgerichte PM?

Bespreek met je collega('s) of je buurvrouw/buurman de onderstaande vragen.

- Heeft jullie PTA al een afsluitend karakter?
- Wat waren/zijn de grootste voordelen/knelpunten van een PTA met een afsluitend karakter?
- Hebben jullie se toetsen voor de profielmodules opgenomen in het PTA?
- Is het argument van onze docenten legitiem?
- Wat zijn jullie argumenten om het wel/niet te doen?

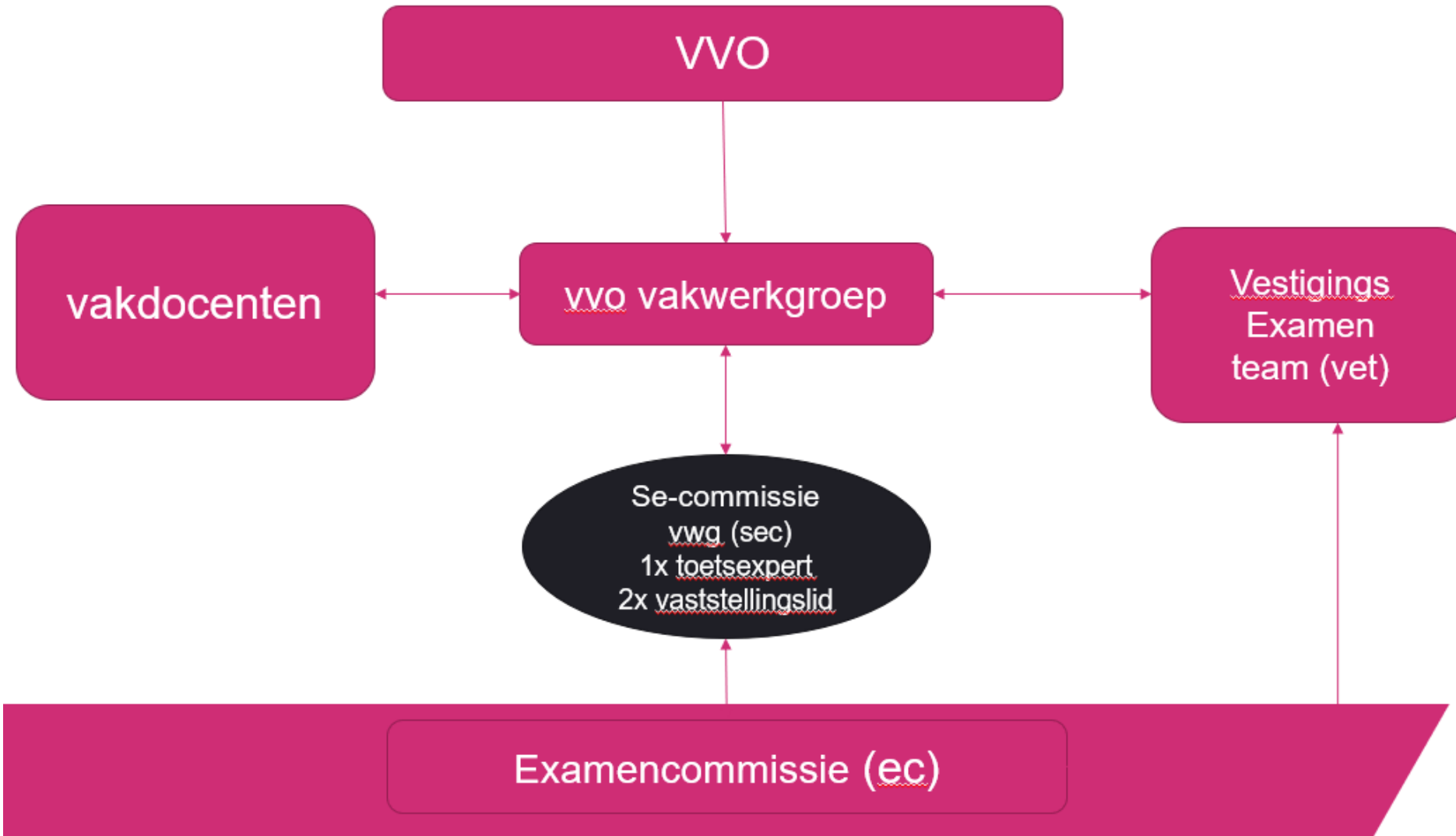
Toetskwaliteit

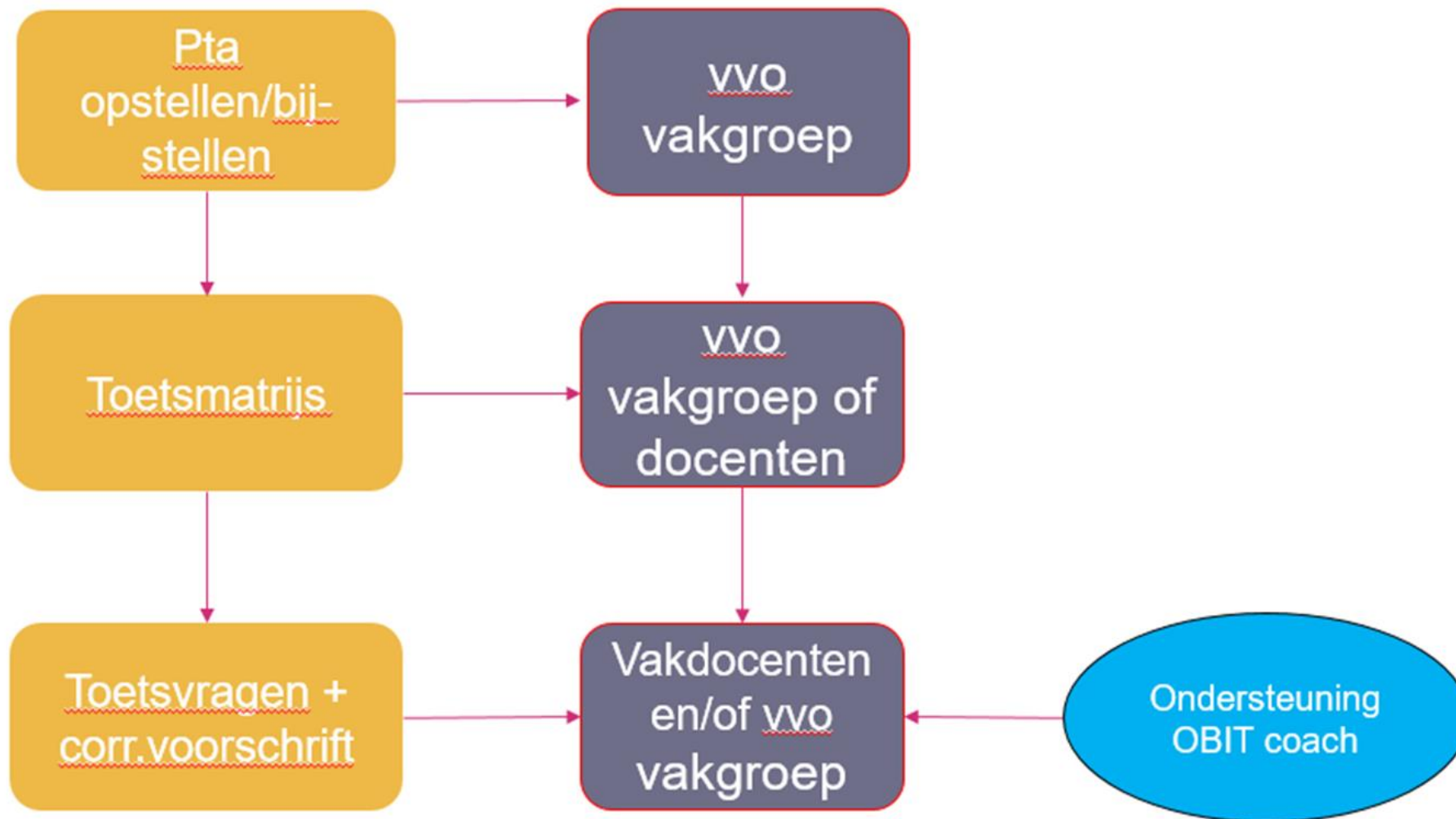
Dit schooljaar:

- Nieuwe se-toetsen voor alle vakken
- **Nieuwe procedures :**
 - ✓ Toetsconstructie
 - ✓ Inhalen
 - ✓ Herkansen
 - ✓ Normering
 - ✓ Vaststelling
- ✓ **Beleid:** niet vastgestelde toetsen die toch worden afgenomen worden door de ec ongeldig verklaard.

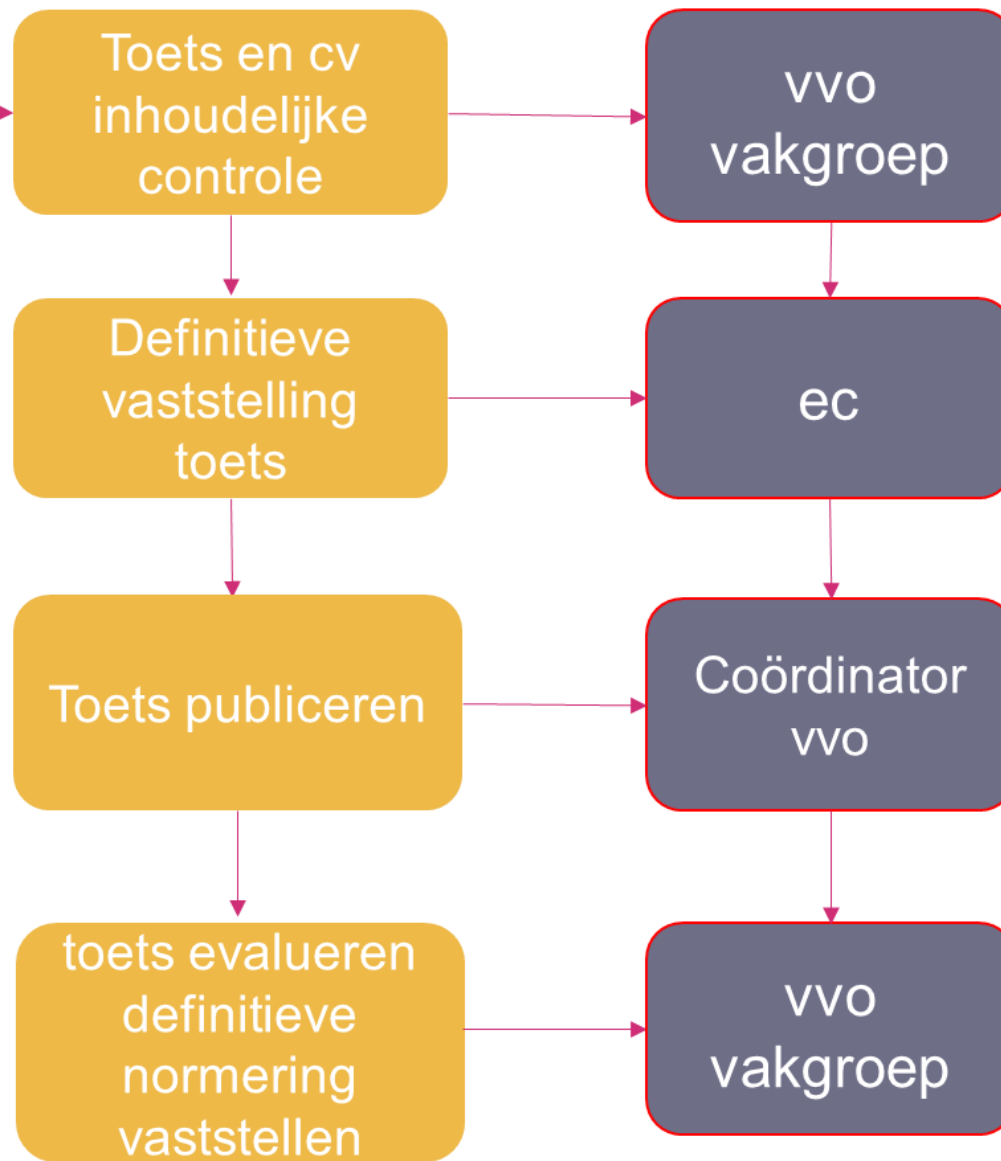
.

Toetsprocedure

Opgavenset
Corr. voorschrift
Instructie examiner
Normering
matrijs

Ervaringen

- Successen
- Knelpunten

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Afronding

- Een goed schoolexamen is meer dan een set goede toetsen.
- Wijkt de geschetste werkwijze (sterk) af van jullie werkwijze?
- Hoe borgen jullie de kwaliteit van het huidige schoolexamen?
- Is de geschetste werkwijze voor jullie school haalbaar?
- Heb je een alternatief met dezelfde kwaliteit voor 'onze' werkwijze?
- Welke valkuilen zie bij de overgang naar de geschetste werkwijze?
- Welke reacties verwacht je van je collega's?
- Zijn de collega's van jullie school voldoende toetsbekwaam?
- Wat neem je mee naar je collega's

Valkuilen van een beoordelaar;

- 1 Contrasteffect : Resultaten worden bepaald door een leerling te vergelijken met een andere leerling, hetzij een slecht of een goed presterende.
- 2 Discriminatie/vooordeel : Onterechte beoordeling op grond van oneerlijke vooroordelen (ras, sekse, geloof, handicap).
- 3 Halo-effect : Door een opvallend positief punt van de leerling, plaats je de leerling in een positief daglicht en verwacht je dat de rest ook positief is (dit punt legt als het ware een 'aureool' (= halo) rond de persoon).
- 4 Horn effect : Tegenovergestelde van het Halo-effect. Door een opvallend negatief punt, plaats je de leerling in een negatief daglicht en verwacht je meer negatieve punten. Horn was de eerste die dit effect beschreef, vandaar de naam.
- 5 Illusie van validiteit : Je vindt de leerling sympathiek in plaats van competent, met een goede beoordeling tot gevolg.
- 6 Net-als-ik : Je beoordeelt de leerling positief omdat je veel overeenkomsten tussen de leerling en jezelf ziet.
- 7 Nieuwsgierigheid : Je vraagt door op onderwerpen die niet relevant zijn.
- 8 Eerste indruk : Je hebt de neiging om te snel een mening te vormen op grond van een eerste indruk.
- 9 Preoccupatie : Je schenkt geen aandacht aan wat een ander zegt, omdat je iets anders aan je hoofd hebt.
- 10 Projectie : Je hebt de neiging om anderen je eigen motieven, eigenschappen of gebreken toe te dichten.
- 11 Centrale tendentie : Je geeft geen extreem hoge of lage beoordelingen.
- 12 Generaliseren : Je geeft een algemeen oordeel op grond van slechts enkele gedragingen.
- 13 Toegeeflijkheid : Je scoort eerder hoog dan laag.
- 14 Vroegere oordelen : Je laat vroegere oordelen een rol spelen.
- 15 Relatie : Je beoordeelt ten onrechte positief om de relatie niet te verstoren.
- 16 Verbreding : Je brengt geen verdieping aan in je gesprek. Het blijft van algemene aard.
- 17 Vooringenomenheid : Je trekt conclusies voor je de feiten kent. Je hoort en ziet wat je wilt horen en zien.
- 18 Rolverwarring : Je vervalt in een andere rol, van bijvoorbeeld begeleider of hulpverlener.
- 19 Antwoord op eigen vragen zoeken : Gebeurt als beoordelaars niet gewend zijn om met criterium gericht interview te werken.
- 20 Experimenteereffect : De leerling gaat zich anders gedragen dan verwacht, ten gevolgen van de aanwezigheid van de beoordelaar.

- 21 Meer gewicht aan positieve dan aan negatieve aspecten : Dit kan optreden als de leerling positiever presteert dan de beoordelaar verwacht.
- 22 Ontwikkeling beoordelen in plaats van kwaliteiten : Je besteedt te veel aandacht aan de inspanning en/of vooruitgang van de leerling, in plaats van de aanwezige kwaliteiten.
- 23 Overhaast oordelen : Je hebt de neiging om te snel een mening te vormen op grond van een eerste indruk. Je gebruikt de beoordelingsprocedure om je eerste indruk bevestigd te zien.
- 24 Vooroordeel : Je oordeelt op basis van vooronderstelde eigenschappen van de leerling en/of geleverde bewijzen of op eerdere ervaringen (de zichzelf waarmakende voorspelling).
- 25 Weinig alert zijn op verwachtingen van anderen : Kandidaten hebben hun eigen ideeën en verwachtingen, die niet altijd stroken met die van ons. Als we dat niet onderkennen, zullen we elkaar nooit begrijpen.

